

Informatienota raad

Zaaknummer: Z-20-100471
Nummer: DOC-20-245514
Datum: 1-4-2020
Steller: College
Onderwerp: Stand van zaken resultaat 2019 sociaal domein

Ter informatie

Kennis nemen van:

De stand van zaken van het resultaat 2019 van het sociaal domein.

Aanleiding

We hebben de balans voor het sociaal domein opgemaakt. Hieruit blijkt dat er, in tegenstelling tot een eerdere prognose in de herfstnota, sprake is van een tekort van €2.747.000,-.*

Deels zijn dit incidentele kosten ten laste van 2019. Voor een deel gaat dit om structurele kosten zoals hogere zorgkosten die ook een impact hebben op de meerjarenbegroting.

In deze informatienota nemen we u in hoofdlijnen mee in de huidige en actuele analyse van dit tekort. Wij geven aan waar deze tekorten zijn ontstaan en welke verklaringen hiervoor zijn. In de komende periode zullen wij deze analyse verder actualiseren en verdiepen. Dit kan betekenen dat het tekort nog wat zal oplopen. Hiervoor zijn meerdere redenen. Aanbieders kunnen over 5 jaar terug declareren. In de jeugdwet hebben huisartsen en medisch specialisten vrij verwijzrecht naar ingekochte zorg. Deze verwijzing worden vaak pas na enkele maanden met terugwerkende kracht bij ons ingediend. Tevens geeft een beschikking een maximum indicatie aan, de verzilvering is soms lager dan de gestelde indicatie. In onze prognoses houden we, op basis van onze ervaring, altijd rekening met het feit dat niet alle beschikte zorg verzilverd wordt. Ook de productverantwoordingen kunnen nog tot een bijstelling van dit bedrag leiden. En tot slot zijn nog de landelijke CBS-gegevens zoals gepresenteerd op Waarstaatjegemeente.nl over de tweede helft van 2019 nog niet bekend om te bepalen of we hierin in lijn lopen met een landelijke trend. De definitieve structurele gevolgen voor de meerjarenbegroting brengen we in kaart in het reguliere begrotingsproces.

*

Dit is het resultaat op basis van de ontvangen productverantwoordingen van zorgaanbieders tot en met 31 maart 2020. Deze productverantwoordingen hebben wij nodig om het resultaat te bepalen. Sommige aanbieders hebben nog geen productverantwoording opgeleverd. Dit komt onder andere doordat zorgaanbieders vanwege de coronamaatregelen hier nog niet aan toegekomen zijn.

Inzicht in incidentele en organisatorische kosten

We onderscheiden de volgende incidentele kosten als onderdeel van het tekort van 2019.

1. *Achteraf zorg declareren - 250.000,-*

Zorgaanbieders mogen bij wet 5 jaar terug factureren.

In 2019 hebben we over voorgaande jaren meer beschikkingen toegekend en vervolgens meer facturen betaald dan verwacht. Wanneer een inwoner door een onafhankelijke verwijzer, bijvoorbeeld een huisarts, doorverwezen wordt, hebben we hier binnen onze organisatie geen zicht op. We zijn wel verplicht deze facturen te betalen. Voor 2019 valt dit hoger uit dan geraamd.

Daarnaast maken wij op basis van de productieverantwoordingen, uiterlijk ingediend op 31 maart na het kalenderjaar, jaarlijks de balans op. Als er na het vaststellen hiervan nog facturen betaald worden, drukken deze op het resultaat van het lopende jaar.

2. *loonsom administratief verkeerd doorberekend - 261.000,-*

Bij het in dienst nemen van de maatschappelijk werkers, de jongerenwerkers en opbouwwerkers is de loonsom boekhoudkundig niet goed verwerkt. Dit betekent een extra last ten laste van 2019.

3. *Extra kosten voor inkoop- en contractmanagement - € 220.138,-*

Via een Dienstverleningsovereenkomst is geregeld dat Hoorn voor de Westfrieze gemeenten regionaal inkoop- en contractmanagement voor de gecontracteerde zorgaanbieders uitvoert. De uiteindelijke afrekening over 2019 viel hoger uit dan verwacht.

Inzicht in stijging in overige kosten

In de herfstnota informeerden wij u dat wij op koers lagen. In de herfstnota maakten we gebruik van beschikbare cijfers tot en met augustus 2019. Sinds die tijd zijn er meerdere significante kostenstijgingen, naast bovenstaande incidentele kosten, te zien die een stevige bijstelling van dit beeld noodzakelijk maken. We beschrijven deze overige kosten en geven hierbij een analyse. Dit zijn:

- *Stijging van de uitgaven Wmo in de laatste 4 maanden met 127% ten opzichte van de eerste 8 maanden.*

We hebben in 2019 meer aanvragen Wmo ontvangen, van meer unieke cliënten (stijging 111%) en zien voor het eerst niet alleen tekorten op de Wmo nieuw (oa begeleiding), maar ook op de Wmo oud (hulp bij het huishouden, hulpmiddelen). Een cijfermatige weergave treft u hieronder in de tabel aan. De grootste toename in indicaties is zichtbaar in de begeleiding groep (166%), begeleiding individueel (158%) en vervoer (173%). Voor het eerste half jaar 2019 zien we dat we hiermee in de pas lopen met het landelijk beeld. In de laatste maanden van 2019 zien we qua uitgaven een stijging van 127% ten opzichte van de eerste 8 maanden. Of deze stijging in lijn is met de landelijke trend, kunnen we pas toetsen zodra de cijfers op www.waarstaatjegemeente.nl van de tweede helft van 2019 beschikbaar zijn. In 2019 is het abonnementstarief ingevoerd, waardoor de eigen bijdrage niet meer inkomensafhankelijk is. Op basis van eerste landelijke onderzoeken kunnen nog geen harde conclusies getrokken worden over de eventueel aanzuigende werking van het abonnementstarief. In het najaar van 2020 volgt pas een landelijk volledig beeld (bron: Commissiebrief Tweede Kamer Abonnementstarief Wmo d.d. 18 februari 2020). Bij ongewijzigd landelijk beleid, verwachten we dat deze stijging structureel is en mogelijk nog zal toenemen.

- *Stijging van de uitgaven op de bijzondere bijstand met 116% van € 396.000,- .*

Deze stijging heeft voornamelijk betrekking op de bewindvoeringskosten. Sommige mensen zijn niet in staat hun eigen administratie te beheren. De bewindvoerder neemt dit, op basis van een beslissing van het kantongerecht, van de inwoner over. Hiervoor brengt de bewindvoerder eenmalige (bij de start) en maandelijkse kosten in rekening. De toename van mensen met complexe schuldenproblematiek is in lijn met het landelijke beeld. Gemeente Medemblik hanteert bij de beoordeling van bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten de inkomensgrens van 120%. Voor een verandering van dit percentage en het effect op deze kwetsbare groep is een nadere analyse nodig. Daarnaast nemen we een stijging waar bij de individuele inkomstenstoeslag en de participatieregeling 18- en 18+. Onze inwoners weten deze regelingen steeds beter te vinden. De kindregelingen (bijzondere bijstand voor kinderopvang) is begin 2019 uitgebreid. Deze uitgaven worden gedekt vanuit de Klijsmagelden en hebben dus geen effect op dit tekort. Daarnaast zien we over 2019 voor onze gemeente een stijging voor kosten voor kinderopvang voor inwoners met een sociaal-medische indicatie. Deze worden ook bekostigd vanuit het budget bijzondere bijstand.

- *Stijging van de kosten jeugdzorg met 7% in laatste vier maanden van 2019*

Al enkele jaren zien we grote tekorten op de jeugdzorgkosten, dit komt overeen met het landelijk beeld. Ook in 2019 worden we opnieuw geconfronteerd met grote tekorten. Opvallen hierbij is dat de uitgaven Jeugd in de eerste 8 maanden in 2019 lager dan in 2018. In de laatste 4 maanden van 2019 zijn de kosten tegen verwachting in met 7% toegenomen. Nadere analyse laat zien dat er sprake is van afname van de kosten van enkele zware vormen van jeugdzorg, namelijk jeugdzorg+ en Specialistische GGZ. We zien tegelijkertijd een stijging in de kosten van (groeps- en persoonlijke) begeleiding en verblijf. Ook de kosten voor PGB's stijgen, waarbij we zien dat het aantal cliënten niet toeneemt, maar de gemiddelde hoogte van het PGB per cliënt wel. In vergelijking met het landelijk beeld doen we het redelijk goed met een gemiddeld lager percentage in de jeugdzorg over de eerste helft van 2019 (8,9 % ten opzichte van 10%).

Samengevat ziet dit er cijfermatig als volgt uit:

Onderdeel	Resultaat 2019	Structureel	Incidenteel
1. Participatie**	732.000	-	732.000
2. Bijzondere bijstand	-396.000	-396.000	-
3. Innovatie en preventie	206.000	555.000	-349.000
4. Wmo oud	-420.000	-360.000	-60.000
5. Wmo nieuw	-1.062.000	-1.062.000	-
6. Veilig thuis	-207.000	-207.000	-
7. Jeugd	-1.624.000	-1.361.000	-263.000
8. Nieuwkomers	24.000	24.000	-
Totaal	-2.747.000	-2.807.000	60.000

** Over het resultaat 2019 op de participatiewet wordt u in de jaarrekening van Werksaam apart geïnformeerd.

Impact op meerjarenbegroting

In 2019 hebben we vanuit de meicirculaire € 1.164.000,- extra middelen van het rijk mogen toevoegen aan de begroting van het sociaal domein. Dit bedrag is verwerkt in het resultaat 2019. In 2019 was er nog geen sprake van een realistische begroting, maar begrootte we op basis van de bijdrage vanuit het rijk. Deze bijdrage (met name voor de kosten van jeugdzorg) is te laag, dit is een landelijk beeld. Voor 2020 hebben we de mogelijkheid gekregen realistisch te ramen en hebben we een groot deel van de extra middelen van het rijk voor het sociaal domein ook daarvoor in te zetten. We hebben dat gedaan op basis van de verwachtingen, data en inzichten rondom de ontwikkeling kosten sociaal domein die we op dat moment hadden. Dit heeft geresulteerd in een structurele ophoging van de begroting sociaal domein met € 1.206.000,- voor 2020. Deze structurele ophoging is met dit gesignaleerde tekort over 2019 niet toereikend voor de komende jaren. Een aanpassing hierop is noodzakelijk. We nemen dit mee in het proces voor de begroting 2021 en verder. Op dit moment hebben we € 1.665.863,- in de bestemmingsreserve sociaal domein. In 2020 hebben we de volgende afgesproken onttrekkingen geraamd staan: Uitvoering gezondheidsbeleid € 85.000,-, vroegsignalering € 120.000,- en inkoop sociaal domein € 200.000,-. In totaal is dit € 405.000,-. Voor 2019 kunnen we in totaal € 1.261.000,- vanuit de bestemmingsreserve sociaal domein inzetten voor het tekort van 2019.

In mei 2019 hebben we u tijdens een presentatie over onze ‘vier-sporen aanpak’ (zie presentatie in bijlage 2) meegenomen in de mogelijkheden die we als gemeente hebben om te kunnen sturen in het sociaal domein. We werken met een integrale begroting, zodat we budgetten daar kunnen inzetten waar ze nodig zijn. We hebben u ook geïnformeerd over de beperkte sturingsmogelijkheden van de gemeente en het feit dat we zelf (financieel) risicodrager binnen het sociaal domein zijn. Zorgkosten kennen een openeinderegeling waarbij we de zorg moeten leveren, ook als het begrote budget op is. We hebben, met name bij Jeugd een beperkte invloed op de instroom vanwege de rol van de autonome verwijzers. Tot slot worden we beperkt in onze beleidskeuzes door beslissingen van het rijk. De impact van de invoering van het abonnementstarief Wmo is eerder besproken. Maar denk ook aan de Algemene Maatregelen van Bestuur voor een reële kostprijs. De komende periode zullen wij in kaart brengen welke aanpassing op onze vier-sporen aanpak noodzakelijk is. In deze analyse nemen we alle plannen voor het sociaal domein voor 2020 en verder onder de loep. We bekijken welke bijdragen aan onze transformatiedoelstelling, maar ook waar we activiteiten (tijdelijke) wat minder of zelfs niet kunnen doen. Hierin nemen we uw ambitie tot inzet op preventieve activiteiten ook mee.

Overige risico's en onzekerheden

- *De impact van het Corona-virus*
Continuïteit van zorg voor onze inwoners heeft op dit moment onze volle aandacht. Dit vraagt veel inzet en kan mogelijk ook leiden tot financiële gevolgen wanneer zorgaanbieders in zwaar weer komen of inwoners met extra problemen te maken krijgen, bijvoorbeeld door werkloosheid of sociaal isolement. Gemeenten zijn voor financiële compensatie voorliggend op de compensatiemogelijkheden van het rijk.
Voor de zomer gaan Rijk en gemeenten in gesprek over de compensatiemogelijkheden van de effecten die optreden nu of na afloop van de coronacrisis. De Corona-crisis kan ook resulteren in een economische recessie. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de uitgaven aan bijstandsuitkeringen (participatiebudget) of de uitgaven voor de bijzondere bijstand. Op dit moment zijn hier nog geen gegevens over bekend. Hierover wordt in de jaarrekening 2019 en de lantenota 2020 apart

geïnformeerd. Het kan nog een geruime periode duren voordat alle effecten van deze pandemie zichtbaar worden. Corona heeft zeker effect op de mate van zorg die onze inwoners nodig hebben. Gezinnen komen onder druk te staan. Wat de impact precies zal zijn weten we op dit moment niet. Dit jaar zijn we gestart met een andere manier van inkopen. Dit betekent ook een andere manier van werken voor onze professionals, waarbij we sturen op resultaten (via het opstellen van een perspectiefplan) in plaats van op ingezette voorzieningen. Door de Corona-crisis is fysiek contact met inwoners niet mogelijk. Concreet betekent dit dat een aanvraag op dit moment meer tijd kost en in latere fase na een huisbezoek/fysiek contact nogmaals bekeken moet worden. Ook dit kan resulteren in extra kosten.

- **Extra kosten van zorgaanbieders**

Op dit moment hebben we nog niet alle productieverantwoordingen (PV) van de zorgaanbieders over 2019 ontvangen. Voor het product *jeugd* wachten we nog op 22 van de 100 verantwoordingen. Voor het product *Wmo oud* wachten we nog op 34 van de 42 verantwoordingen. Voor het product *Wmo nieuw* wachten we nog op 5 van de 32 verantwoordingen. Een zorgaanbieder heeft altijd het wettelijke recht om nog 5 jaar na dato zorgkosten te declareren. Dit kan van invloed zijn op het definitieve beeld.

Kernboodschap

In de herfstnota 2019 informeerden we u dat we op koers lagen met de kosten sociaal domein over 2019. Dit was gebaseerd op de cijfers tot en met augustus. Dit beeld moeten we stevig bijstellen. We komen uit op een tekort voor 2019 van minimaal €2.747.000. Een deel van deze kosten zijn incidentele kosten. Voor een deel hebben de gestegen kosten ook een structureel effect op de meerjarenbegroting. Dit vraagt om een verdere analyse en verdieping, waarbij we ook rekening houden met enkele onzekerheden. We verwerken dit in de kadernota en de meerjarenraming.

Consequenties

Dit negatieve resultaat van €2.747.000,- verwerken we in de afrekening 2019. We nemen het structurele effect ook mee in de kadernota en meerjarenraming.

Communicatie

n.v.t.

Vervolg

In de komende periode zullen wij deze analyse verder actualiseren en verdiepen. De definitieve structurele gevolgen voor de meerjarenbegroting brengen we in kaart. We nemen u hierin in het reguliere begrotingsproces in mee.

Bijlagen

Bijlage 1: Toelichting Abonnementstarief:

Per 1 januari 2019 wordt de eigen bijdrage niet meer berekend op basis van het inkomen, het vermogen, de leeftijd en het aantal en het soort voorzieningen. In de Wmo 2019 geldt één vast tarief voor iedereen. Het maakt dus niet meer uit of je veel verdient of juist weinig. Het abonnementstarief Wmo bedraagt in 2019

maximaal 17,50 per 4 weken. Of iemand nou veel of weinig hulp of ondersteuning krijgt. Bij het bepalen van de eigen bijdrage kijkt het CAK kijkt dus niet meer naar het inkomen, het vermogen en de leeftijd van de aanvrager en zijn of haar partner. Meerpersoonshuishoudens waarin iemand nog niet te AOW-leeftijd heeft bereikt, betalen sinds 1 januari 2019 geen eigen bijdrage Wmo meer voor hulp en ondersteuning. Kortom: één vast maximaal tarief voor iedereen. Daarbij geldt, net als voorheen, dat je nooit meer betaalt dan wat de verstrekking de gemeente kost. vrijwel alle gemeenten.

Waarom is deze verandering doorgevoerd?

De Tweede Kamer stemde voorjaar 2019 unaniem voor deze ingrijpende koerswijziging in de Wmo 2015. Zij willen hiermee iets doen aan de stapeling van zorgkosten bij mensen die langdurige zorg nodig hebben. Vooral mensen met een middeninkomen waren hiervan de dupe, omdat zij vaak niet in aanmerking kwamen voor financiële tegemoetkomingen. De zorgkosten konden daardoor flink oplopen, met alle problemen van dien. Een ander argument voor invoering van het abonnementstarief Wmo 2015 is, dat er een einde komt aan de ingewikkelde berekeningen. De eigen bijdrage Wmo wordt een stuk eenvoudiger. Als gemeente kunt u uw inwoners dus direct duidelijkheid geven.

Wat verandert er in 2020?

De Wmo verandert in 2020. Per 1 januari 2020 betaalt ieder huishouden een eigen bijdrage van maximaal 19 euro per maand voor hulp en ondersteuning. Of iemand nou veel of weinig ondersteuning krijgt. Het vaste abonnementstarief geldt in de Wmo 2020 voor zowel de maatwerkvoorzieningen als voor de algemene voorzieningen. Gaat het om een inwoner die is getrouwd of een partner heeft, en heeft één van beiden nog niet de AOW-leeftijd bereikt (66 jaar en 4 maanden)? Dan betaalt hij of zij vanaf 2020 geen eigen bijdrage Wmo voor hulp en ondersteuning. Voor partners of getrouwden die in de loop van het jaar allebei de AOW-leeftijd bereiken, wordt de eigen bijdrage maximaal 19 euro per maand voor hen samen. Krijgt u te maken met een inwoner die al een eigen bijdrage betaalt voor de Wet langdurige zorg (Wlz)? Dan betaalt hij of zij niet ook nog een eigen bijdrage in de Wmo 2020. De berekening voor de eigen bijdrage voor beschermd wonen in een instelling blijft hetzelfde. Zij vrezen een aanzuigende werking van mensen met een goed pensioen die hun voorzieningen nu zelf betalen. Deze mensen zijn in de nieuwe situatie natuurlijk veel goedkoper uit door voortaan bij de gemeente aan te kloppen. De gemeente krijgt alleen een compensatie voor de mensen die vóór 2019 ook al een eigen bijdrage betaalden en in de nieuwe regeling nog maar 19 euro per maand betalen. Maar voor alle nieuwe aanvragen krijgt de gemeente geen compensatie. Gemeenten maken voortaan dus veel meer kosten.

Bijlage 2: Presentatie 'Financieel in control, mei 2019' (DOC-20-248141)